

Een beroerde nacht.

Het was tien uur in den avond. Al de hotels te Brugge lagen vol. Wij zouden dan aan de kust overnachten.

Het weer was huiverig. Het gelaat van den herfst lag over de oude stede en uit de verte waaide ons de serpe reuk van chrysanten toe.

Het regende en 't werd kouder. Wij waren blijde dat we in het rijtuig zaten. Edouard zette de Daimler in gang en draafde door de bochtige straten, langs verlaten kaaïen en donkere, geheimzinnige pleintjes. Het licht der lantaarns speelde stralend in de stille waters, waarop, blank, de zwanen gleden.

Aan 't fort Lapin draaide Edouard de groote pharen op en een stroom van licht golfde over de natte baan.

Het werd een fantastisch rijden. De stammen van de boomen rezen donker en groen als bronzen kolommen op. Als fijn kantwerk negen de kruinen boven onze hoofden te samen en ieder takje, ieder bladerke werd afgeteekend als doorschijnend ciseleerwerk.

Aan de bochten scheen het licht op de velden of op den wit gekalkten muur eener hoeve die rustig sliep in den donkeren nacht. De bongerds werden uit hun droomen gewekt en schoten in vlam als in de tooversprookjes ; een regen van licht deed de kromme stammen der appelaars uit den grond groeien in getortureerde posen en de kruinen schitteren onder het prisme van een zoeklicht. 't Was zoo schoon als een teekening van Doré. Alles werd licht en schaduw. Het licht en daarnaast, in platten toon, zwarte schaduw.

De witte huizen van Dudzele, zijn twee merkwaardige torens klaarden plots op en verdwenen. Geen mensch op de straat, geen teken van leven op de wijsche velden. Alleen het **geronk van den** motor en het gesnor van de wielen en, bijwijlen, het kletsen van regen tegen de ruiten en boven op het rijtuig.

Wij rolden over twee bruggen en zagen één stond, diep onder en naast ons het zwarte water der kanalen en de schoone boomen langs de oevers.

Links namen wij den weg op Ramscapelle. De wilgen liepen ons achterwaarts voorbij, snel, wuivend en spelend in den wind. Hun spookkoppen, dik opgezet van zomergroen, deinden en bogen in bewogen ritselen. Zoo ver men zien kon was het een dreef van gouden takken met den luister van spitse bladeren.

De weg kronkelde, draaide. Het licht liep over de stammen, daarnaast in de grachten, over de velden, plekte tegen 't wit der huizen.

Een haas liep over den weg en bleef nieuwsgierig zitten. Hij

scheen onder hypnose en flapte met de ooren over en weder. Zijn groote fluweelen oogen blonken wijd open als een geëxalteerde bij 't zicht van een visioen. De claxon brulde : Hou ! Houhou ! Houhouhouhou ! De haas schrikte, wipte uit het licht in de duisternis, vol schrik voor den gloeienden duivel die in de kille streek als een bolied verscheen.

Niemand onzer sprak een woord. Wij waren moe van den langen dag en onze gedachten waren verre. 't Water drupte van de ruiten. Edouard liet den regenveger op en af gaan om vrijen uitkijk op het pad te houden.

Het kerkske van Ramscapelle stond vlak voor ons. Het licht bescheen den lagen muur en de zware houten, ijzeren en steenen kruisen. De torenklok sloeg een slag, dien we hoorden bonsen.

Stilletjes liepen we langs den dubbelen scherpen bocht het dorp uit naar Heyst toe.

Hier was het nog volop feest en vreugde. De hotels baadden in het licht, de drinkzalen waren bomvol. We zagen iemand aan een orgel draaien en onder een marquise, de menigte dansen ; wij zagen... maar wij waren al verre. Een andere badplaats reden wij door : Duinbergen, met een helverlicht station, stille straten en hooge duinen.

Te half-elf waren wij te Knocke op den dijk.

Hier zat men met den regen niets in. De menschen waren aan de zee gekomen om zich te vermaken en of nu het water onder of boven hen lag, dat kon hen blijkbaar niet schelen.

Alle hotels gaapten wijd open. Het licht bottelde over den dijk. Er was muziek en dans en, hoe in 't Noorden de Vuurtoren van Westkapelle ook kruisen sloeg over die zotternij, de menschen stoorden er zich niet aan. Het Leven was gekomen en bleef hier, het Leven op zijn schoonst. Laat het maar regenen !

*
* *

Wij liepen al de hotels af, maar vonden geen plaats. Ondanks het ver gevorderd seizoen lag het overal vol.

Eindelijk draaiden wij weer de Lippenslaan af en belandden aldaar in een groot, nog onvoltrokken hotel, waar wij voor 60 frank per persoon een kamer kregen.

Edouard schoof zijn Daimler in een onder het hotel gebouwde garage, keek eens vol kompassie naar het bevuilde ding dat bekletst en beslijkt stond tot in de diepte der oogen en ging zijn kamer zoeken.

Men verwittigde ons van te voren dat een en ander nog te wenschen liet, want het hotel was nog niet ten volle ingericht om cliënten

te ontvangen. De muren waren kaal, de betonvloer tapijtloos, er was geen lift en, voor iemand die een brommeke aan heeft, zou het niet aan te raden zijn langs de leuninglooze trap te laveeren.

Maar de slaapkamers waren netjes in orde, blinkend van nieuwhed. Tapijten op den vloer en al de noodige, comfortabele meubels : spiegelkasten, schrijftafel, bergères en alles wat men «confort moderne» noemt.

Wij hadden ieder een kamer die op de laan uitzag. Ik sliep op het hoekske en had dus ook nog op de zee, die ik in de verte hoorde brommen, uitzicht.

Naast mij was Geo gelogeerd. Toen ik mijn gordijnen dichtgesnoerd en mijn nieuwsgierigheid over bed en meubelen bevredigd had, hoorde ik mijn reisgezel luid iets opdreunen. Ik snapte de verzen niet die hij uitgalmde, maar ik kreeg het vermoeden dat Lucifer zelf aan 't woord was. Zijn toon was nijdig, woedend. De woorden klonken oproerig, vermetel, sarcastisch. En, de ongelukkige scheidde er niet uit.

— Geo, riep ik, als ge niet zwijgt, ga ik mijn papegaai halen, die kan nog wat leelijker schreeuwen dan gij. Geo, ik roep op de polies ! Geo... Geo !...

De altijd zachtzinnige Geo, dat vat van zoetheid en melodij, zei een woord dat hij vast van Raf had geleerd.

Ik kreeg een dollen schrik in mij. Er moest iets vreeselijks gebeurd zijn.

— Geo, wat scheelt er ? brulde ik.

— Water ! Ik vind geen druppel water in heel dat betonkot. Geen druppel in mijn karaf, geen lek in mijn waschkom, geen druppel in die twee paradekranen. God van den hoogen Hemel ! waarmede moet ik mij dan wasschen, mij spoelen, mij reinigen van 't vet en 't slijk van honderd modderige fronten !

— Ge moet nu niet in 't bad maar in 't bed kruipen ! riep ik terug.

Geo luisterde niet. Ik hoorde hem bellen, bellen tot er iemand kwam aangelooopen en ik hoorde zeggen :

— Monsieur ?...

— Water ! riep Geo de dienstbode tegen. Ik heb geen water.

— Morgen ochtend zullen de kraantjes werken, zei een zachte stem, à sept heures précises, Monsieur.

— En waarvoor dezen avond niet ?

— 't Werkvolk is gister namiddag, Zaterdag, week-end gaan houden. Er zin hier te veel Engelsmans, mynherre ! Dat steekt aon ! En vandaag is er geen man gekomen !

— Hadden zij dan maar Zaterdag morgen gepompt, zei Geo ietwat zachter voor de stille stem van 't meisje. Ik heb zelfs geen water om mijn mond te spoelen.

— Wil mynherre een flesch mineraal water ?

— Maar daarmee kan ik me toch niet wasschen ! Hewel, breng me dan maar een flesch, breng tien flesschen ! Een bad in mineraal water ! Dat is wat nieuws.

Ten slotte kreeg Geo zijn flesch.

— Voor de rest geef ik u krediet tot morgen om zeven uur juist ! zei Geo.

— Oui, Monsieur, à sept heures précises.

— Absolvo te ! mijn kind, riep Geo.

Toch een beste jongen niet ?

Ik liet me van plezier met een smak op mijn bed vallen en wipte terug omhoog onder de veerkracht der sterke ressorts.

Opeens kwam het in mij ook op :

— Zou *ik* wel water hebben ?

Ik onderzocht karaf en waschkom, draaide aan de kranen warm, koud, niets.

Ik klopte op Geo's deur. Ik hoorde hem gorgelen en de keel spoelen.

— Wat is 't ? vroeg hij. Laat me gerust !

— Geo, passeer me eens een halve flesch water.

Geo, bij 't hooren van die onbeschaamde vraag, verslikte zich bijna.

— Heeft men ooit zoo iets gehoord ! riep hij. Vraag me liever mijn leven !

— Geo, ik kan toch de juffrouw weer niet opbellen. En 'k geloof dat er maar één flesch meer over was.

— Laat me gerust ! Gorre, gorre, gorre !

— Geo !

— Wacht, hoorde ik hem zeggen.

Hierop vernam ik een gescharrel en het harde kletsen van bretels tegen de bedsponde.

— Pak aan !

Hij schoof iets onder de deur. Ik hoorde het kraken van stijf papier.

— Neem aan, zei hij en koop u water ! of alles wat ge wilt. Ga naar de foor en rijd op de meulekens, of loop de dancings af en wip u een stuk in uw veste. Slaap wel !

Met een duidelijken knap draaide hij het licht af. De ruiten in de gemeenschappelijke deur werden donker.

— Beer ! riep ik. Waterhoen ! Visch ! Dreadnought ! Nautilus ! Schreeuw maar op tegen een slaper van 't soort Geo.

Ik stak het briefje op zak en had groote hoop dat het werkvolk, op het zevende uur van den nieuwen dag, de kranen zou voeden met de verreinigende wateren des Jordaans.

Ik houd van muziek gelijk Van Deyssel van proza. Ik heb er dien eenen nacht in Knocke gansch mijn rust voor geofferd ; noodgedwongen natuurlijk.

Onder mijn kamer was een kinema en naast deze een dancing. Een tweevoudig dier met longen als een stoomfluit of beter nog als een Brontausaurus. Ik hoorde een piano en strijkjes ; ik hoorde trommels en trompetten en af en toe een geloei van een Jazzband en, daarenboven hoorde ik nog op de straat een ontzettend lawijd, een helsch lawijd komend uit vijf honderd duizend trompetten. Tegen de ruiten kletterde de regen en de wind stampte langs den Westkant op mijn ramen.

'k Stak mijn kop onder het deksel. Vruchteloos. 'k Plakte de palm der handen tegen de ooren. Niets gekort. 'k Was veroordeeld om te luisteren en ik luisterde.

Intusschen herdacht ik den raad van mijn moeder zaliger : Als ge slapen wilt, tel dan tot tien.

Ik telde tot tien, tot honderd, tot duizend. Ik stelde alleen vast dat de slaap meer dan duizend uren van mij verwijderd was.

O, moeder, waarom hebt ge mij dat wijsgemaakt !

Ik trachtte toen uit de cacophonie een voiseke op te vangen, maar 't lukte me niet. De muziek sleepte onder mij, tegen 't plafond, onvatbaar, in moede tonen.

Plots, op straat klonk een bombardon. 'k Schrok er van. 't Was één schreeuw. Nu weet ik hoe het ontzettend gedaver van den donder in de luchten de wolken te barsten splijt ! Zeus, op zijn Olympus, bezit een bombardon, maar dan een in den aard zooals ik er op straat hoorde.

Na den bombardier vielen vier, vijf pistons in. 't Was een lieke uit Antwerpen.

Ons Triene, ons Triene, ons Triene hare man
Heet Jan.

Door den galm der pistons kende ik den Antwerpschen tongval. Geen mensch ter wereld heeft zoo'n specifieke tongval als een Sinjoor. Ge hoort dat in zijn Vlaamsch, in zijn Fransch, in zijn Duitsch, tot in zijn trompet toe !

Antwerpenaars, zoo laat, en in den regen ! Hoerah ! wat dapper volk. Ik zong mee.

Ons Triene... man, heet Jan !

— Zwijgen ! riep Geo met een stem als van een os uit de Polders.

— Dat hooren ze niet, Geo ! riep ik terug.

— *Gij* moet zwijgen ! riep hij. *Gij ! Gij ! Gij !*

— Ik zwijgen ! Ik zou nog liever slapen dan zwijgen ! riep ik terug. Heel het hotel zingt, de straat zingt, de zee zingt. Waarom moet *ik* zwijgen.

Geo zei niets meer, waarschijnlijk overtuigd door mijn argumen-

tatie, maar daar beneden bombardeerden ze voort. Ge moest werkelijk moed hebben. Ik wipte uit mijn bed en keek op straat. Nu zag ik hen staan met hun vijven. Waren ze niet aan 't blazen geweest, dan had ik hen voor gardecievieken gehouden of voor sjampetters op hun Zondags. Ze waren in een net pak gestoken en op hun hoed droegen zij een vederbos, uiteengerafeld en sjofel als de staart van een zieke kip.

Ze stonden met vieren op een rijtje. De vijfde bevond zich voor hen, sloeg met de rechterhand de maat en hield met de linker zijn trompet aan den mond.

Toen wij voldoende wisten hoe de man van ons Triene heet begonnen ze allen te gelijk :

It's a long way to Tipperary,
It's a long way
to go !

Ik begon permentelijk te marcheeren, wou veel verder dan Tipperary. Ik zette me in gang en sloeg mijn rechtervoet tegen een stoel dat mijn teenen kraakten, zoodat ik onbedaarlijk op mijn moeder begon te roepen.

Geo klopte op mijn deur en vroeg me medelijdend wat er mij scheelde, of hij het meisje wilde opbellen, en den portier en den huisbaas en den kok en heel 't piket, om mij bij te staan.

Ik sukkelde bedtoe, legde me voorzichteke neder en luisterde, gelaten als een slachtoffer der moderne beulen, naar de beten van de instrumenten.

Om twaalf uur was 't gedaan met de kinema. De dancing duurde voort tot laat in den nacht. Dan werd het wat stiller, zoo stil zelfs dat ik de regendroppels op mijn ruiten tellen kon en de zee hoorde in de verte.

De Antwerpsche muzikanten treurden nog altijd in den dool. Af en toe hoorden wij er eenigen, nu in de verte, dan weer dichtbij.

Tegen vijf uur begon het te schemeren. De regen was weg, de lucht blauw, de wind gaan slapen.

Een half uur later keek de zon in mijn kamer en ik naar buiten.

Daar stonden waarachtig nog de slampampers, maar zij hadden den moed niet meer om te blazen. Zij zagen er miserabel uit gelijk versleten vogelverschrikkers boven een erwteveld. Hun pluimen waren in prachtige pleureusen hervormd.

Ze lachten elkander nog toe, de onvermoeibaren ! Twee hunner trachtten, waggelend, hun sigaret tegen elkander op te steken. Geen van beiden had nog vuur en de sigaretten hingen slap, als witte lintjes.

— 't Gaat niet, Fons ! hoorde ik er een broebelen. Houd uw sigaret toch stil.

De ander beproefde het, haalde het slappe wiekske uit zijn mond,

bekeek het met verdwaasde oogen en wierp het toen, met een nijdig gebaar, de straat op.

*
* *

« A 7 h. précises ! » had 't meisje gezeid.

Klok zeven hoorde ik een gerommel en gepruttel in de buis der waterleiding. Ik draaide de kraan open. Een lang, groen, slijmachting viel in de waschkom. Hierop wat zeurend gepruttel en kreeg ik den broer van 't groene slijm. Een diep zuchten en gesteen, dan stilte. 't Preludium was uit. Een minuut later een gezucht als van iemand die diep adem haalt en dan blazend en proestend een groote zwalp water uit den koperen mond der kraan. De kom was half vol. 'k Stond er op te kijken en zei : Kervelsoep !

De man, die van Zaterdagmiddag tot Maandagmorgen had uitgerust, scheen nog niet goed wakker en had zich blijkbaar vergist met den darm in een keukenfornuis in plaats van in den waterput te steken. Tien minuten later bleek hij zijn vergissing te hebben bemerkt en haalde hij toch water op, maar water uit een moeras, want 't leek allemaal slijmerige puitenkwal. Ik draaide de kraan dicht, rukte het stopsel uit de kom en liet alles wegzuigen naar de diepte der diepten.

Een weinig later draaide ik weerom open. Nu was het vocht min of meer helder, maar 't rook vies. Ik keek nauwkeurig de zwarte en groene vlokjes na, die er in zweefden, of 't geen puitenkopjes waren. Zoo bukkend rook ik 't walgelijke van de rottigheid, zoodat ik er bijna misselijk van werd.

Ik kleedde me zonder te wasschen aan en besloot een bad in zee te gaan nemen.

Toen ik de deur opendraaide zag ik in de gang Geo staan, zoo bedrukt en wanhopig dat ik er om lachen moest.

— Zijt gij gewasschen ? vroeg hij mij.

— En gekleed ! antwoordde ik plagend.

— Welke kleur had uw waschwater ?

— Heerlijk ! zei ik. Kleur en geur van amber.

— Laat zien, zei hij. 't Mijn ziet er uit of er een kemel zich in gespoeld heeft. Amber ! We zullen vanavond van kamer verwisselen.

Geo ging naar mijn waschkom, zag en rook.

— Pouah ! riep hij. Hebt ge u daarin gewasschen ? Ik zit nooit naast u nog in de voituur !

— Luister even, Geo, ik heb gebeuzeld. Ga je meê naar zee ? We zullen ons daar wasschen, ik betaal.

Nu was hij ineens getroost.

't Was nog wel wat frisch in den morgen, maar heerlijk na het bad. Onze huid tintelde als in den Winter, bij vriesweer, na een flinken tocht. Geo was heel en al opgemonterd, keek naar de jonge zon, naar 't blauw van de morgenlucht en naar de zee waar, in 't Westen, de nevels overslieden en begon zijn eerste verzen op te dreunen :

« Hosannah ! Heer ! Hosannah ! Hoor !

Er ruischt een heilig jubelkoor

In 't stijgen-zijgen van de baren. »

En toen hij uitgedeklaméerd was, voegde hij er bij :

— Laat ons een eindeke opwandelen, naar 't Hazegras. We zullen op een hoeve ons een eierkoek met spek laten gereedmaken en ontbijten onder een krommen appelboom, te midden van kippen en duiven en 't zal schoon zijn als een landelijk tooneel van Vergilius.

— Naar 't Hazegras is nogal ver, Geo. 'k Zal 't nooit zoolang meer volhouden, 'k word wee van den honger.

— Een goede ziekte, vriend ! Vooruit.

We gingen.

De mist slierde in doorzichtbare sluiers over de wateren van de Wielingen en van het Zwin, maar in de duinen was het helder blond en schoon.

Op een hoeve kregen wij onzen eierkoek en wij zaten onder een appelboom en roken den leliëngeur der gekromde pijnen die ons van de hooge zandheuveld kwam toegewaaid, vermengd met de serpheid van gageel en al de geuren van 't bloemen- en plantenrijke duin.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEEDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138